

ביאור בדרך אפשר

הנשָׁרף וְלֹא מֵהָאֵשׁ עֲצָמוֹ (וּכְפִי שְׁמִבְּאָר⁸, הרבי הרי"צ במאמר
 נוסף שֶׁבְּעֵנָן זֶה אֵין חֲלוּק בֵּין אֵשׁ שְׁלֹמְעֵלָה לְאֵשׁ שְׁלֹמְטָה⁹
 ובשני העניינים הסדר הרגיל הוא שהעשן בא מהדבר הנשרף ולא מהאש
 עצמה), וְלִכְאוּרָהּ, הָרִי בְּהַר סִינַי לֹא הָיוּ אֵילָנוֹת אוֹ דְּשָׁאִים
 וְעֹשְׂבִים שְׁמִשְׁרִיפְתָּן יְהִיָּה
 עֶשֶׂן, כִּי הָרַר סִינַי הוּא הָרַר שֶׁל
 אֲבָנִים, וְהָאֲבָנִים אֵינָם פְּלִים
 בְּשִׁרְיָפָה שְׁיַעֲלֶה עֶשֶׂן¹⁰ ואם כן
 כיצד עלה עשן בהר סיני בעת מתן
 תורה?

ומוסיף⁸ הרבי הרי"צ לְדַיֵּק בְּמָה
 שֶׁכְּתוּב בְּהַמִּשְׁךְ הַפְּסוּק "אֲשֶׁר
 יֵרֵד עֲלָיו ה' בְּאֵשׁ", הֲלֹא
 עַל-פִּי הַטֹּבֵעַ שֶׁהִטְבִּיעַ
 הַקִּבְּ"ה בְּנִבְרָאִים, הִנֵּה טֹבֵעַ
 הָאֵשׁ הוּא עֲלֵיָהּ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה
 ואפילו כשמחזיקים נר כלפי מטה האש
 עולה למעלה (אֶל־אֵם-כֵּן יֵשְׁנוּ
 דָּבָר גִּשְׁמִי שָׂבוּ נֶאֱחָז הָאֵשׁ
 וְנִשְׁאָר לְמַטָּה אַחֲרָה בְּדַבְּרֵי וְאִינָה
 עולה למעלה¹¹), וּמִפְּנֵי מָה הָיָה
 כָּאֵן הַפֶּךָ טֹבֵעוֹ, הֵינּוּ כִּיצַד
 נִאֲחֲזָה הָאֵשׁ בְּהַר וְלֹא עֲלָתָה לְמַעְלָה?
 וּמִבְּאָר בְּזָה הַרְבֵּי הַרְי"צ
 במאמר¹², דִּהְנֵה בְּמִתְּנֵי-תוֹרָה
 נִתְּגַלָּה פְּנִימִיּוֹת הַכּוֹנֵה הַמְּטָרָה
 והתכלית דְּבְרִיאַת הָעוֹלָם
 שֶׁנִּבְרָא עַל-פִּי הַטֹּבֵעַ

אֲדָמוֹ⁷ שֶׁמִּסְגָּנוֹן לְשׁוֹן הַכְּתוּב מִשְׁמַע, שֶׁהָאֵשׁ בְּעֲצָמוֹ הוּא סִבַּת הָעֶשֶׂן, אִף
 שֶׁבְּאֲמַת נַעֲשָׂה הָעֶשֶׂן מִהַדְּבָר הַנִּשְׂרָף וְלֹא מֵהָאֵשׁ עֲצָמוֹ (וּכְפִי שְׁמִבְּאָר⁸,
 שֶׁבְּעֵנָן זֶה אֵין חֲלוּק בֵּין אֵשׁ שְׁלֹמְעֵלָה לְאֵשׁ שְׁלֹמְטָה⁹), וְלִכְאוּרָהּ, הָרִי בְּהַר
 סִינַי לֹא הָיוּ אֵילָנוֹת אוֹ דְּשָׁאִים וְעֹשְׂבִים שְׁמִשְׁרִיפְתָּן יְהִיָּה עֶשֶׂן, כִּי הָרַר סִינַי
 הוּא הָרַר שֶׁל אֲבָנִים, וְהָאֲבָנִים אֵינָם פְּלִים בְּשִׁרְיָפָה שְׁיַעֲלֶה עֶשֶׂן¹⁰. וּמוֹסִיף⁸
 לְדַיֵּק בְּמָה שֶׁכְּתוּב "אֲשֶׁר יֵרֵד עֲלָיו ה' בְּאֵשׁ", הֲלֹא עַל-פִּי הַטֹּבֵעַ שֶׁהִטְבִּיעַ
 הַקִּבְּ"ה בְּנִבְרָאִים, הִנֵּה טֹבֵעַ הָאֵשׁ הוּא עֲלֵיָהּ (אֶל־אֵם-כֵּן יֵשְׁנוּ דָּבָר גִּשְׁמִי
 שָׂבוּ נֶאֱחָז הָאֵשׁ וְנִשְׁאָר לְמַטָּה¹¹), וּמִפְּנֵי מָה הָיָה כָּאֵן הַפֶּךָ טֹבֵעוֹ. וּמִבְּאָר
 בְּזָה¹², דִּהְנֵה בְּמִתְּנֵי-תוֹרָה נִתְּגַלָּה פְּנִימִיּוֹת הַכּוֹנֵה הַמְּטָרָה שֶׁנִּבְרָא

ביאור מעמד מתן תורה נאמר בפרשת השבוע, פרשת משפטים:

1 וּבָא מִשָּׁה בְּתוֹךְ הָעֵנָן גו'¹, וּפִירֵשׁ רַש"י: עֵנָן זֶה כְּמִין
 2 עֶשֶׂן הוּא, וְעֵשָׂה לוֹ הַקִּבְּ"ה לְמִשָּׁה שְׂבִיל בְּתוֹכוֹ. וְהַמְקוֹר
 3 שֶׁל פִּירוּשׁ רַש"י זֶה הוּא מִדְּבָרֵי הַגְּמָרָא בְּיוֹמָא², נֶאָמַר כָּאֵן
 4 בַּפְּסוּק "ויבוא משה בתוך הענן",
 5 "בְּתוֹךְ", וְנֶאָמַר לְהֵלֵן בְּפִרְשַׁת
 6 בְּשִׁלָּה, בְּתִיאור קְרִיעַת יַם סוּף
 7 "בְּתוֹךְ", וּבָבֵא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 8 בְּתוֹךְ הַיָּם בְּיַבְשָׁה³, מָה לְהֵלֵן
 9 כֶּשֶׁם שֶׁשֶׁם, בְּקְרִיעַת יַם סוּף נֶאָמַר
 10 "בְּתוֹךְ" וְהַכּוֹנֵה הוּא - שְׂבִיל,
 11 דְּכְתִיב וְהַיָּם לְהֵם לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל
 12 הַעוֹבְרִים בְּתוֹךְ הַיָּם חוֹמָה³ מִיָּמִינָם
 13 וּמִשְׂמָאלָם. אִף כָּאֵן בַּפְּסוּק "ויבוא
 14 משה בתוך הענן" נֶאָמַר "בְּתוֹךְ"
 15 וְהַכּוֹנֵה - שְׂבִיל שְׁנַעֲשָׂה לְמִשָּׁה
 16 בְּתוֹךְ הָעֵנָן.
 17 וְהִנֵּה⁴, עֵנָן הָעֶשֶׂן (שֶׁ"עֵנָן
 18 זֶה כְּמִין עֶשֶׂן הוּא") בָּא עַל-
 19 יְרֵי הָאֵשׁ, אֲבָל הָעֵשֶׂן לֹא נַעֲשָׂה
 20 מִצַּד הָאֵשׁ לְבִדָּה, כִּי-אֵם
 21 כָּאֲשֶׁר הָאֵשׁ שׁוֹרֶף וּמְכַלָּה
 22 אֵיזָה דָּבָר, וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב
 23 לְפִנְיָ-זֶה⁵ בְּתִיאור מתן תורה
 24 בְּפִרְשַׁת יִתְרוֹ וּמִרְאֵה כְבוֹד ה'
 25 כָּאֵשׁ אֲכָלָה כְּלוֹמַר, שׁוֹרֶפֶת
 26 בְּרֹאשׁ הָהָר, הִנֵּה מִשְׁרִיפֶת
 27 וְכִלְיוֹן הַדָּבָר הַנִּשְׂרָף בְּאֵשׁ,
 28 יוֹצֵא הָעֶשֶׂן וְלֹא מֵהָאֵשׁ עֲצָמָה.
 29 אֲמָנָם, בְּמִתְּנֵי-תוֹרָה כְּתִיב⁶
 30 וְהָרַר סִינַי עֶשֶׂן כְּלוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר
 31 יֵרֵד עֲלָיו הוֹי' בְּאֵשׁ גו' (אֵשׁ
 32 סָתָם, וְלֹא אֵשׁ אוֹכְלָת), וְזֶה
 33 חֲדִידוֹשׁ מִיִּתְדוֹ שֶׁעָלָה עֶשֶׂן מֵהָאֵשׁ
 34 עֲצָמָה, מְבַלֵּי שְׂמֵשׁוֹ יִשְׂרָף וְיִתְכַלֵּה,
 35 וּכְפִי שְׁמִדִּיק כ"ק מו"ח
 36 אֲדָמוֹ⁷ הרבי הרי"צ שֶׁמִּסְגָּנוֹן
 37 לְשׁוֹן הַכְּתוּב מִשְׁמַע, שֶׁהָאֵשׁ
 38 בְּעֲצָמוֹ הוּא סִבַּת הָעֶשֶׂן, אִף
 39 שֶׁבְּאֲמַת נַעֲשָׂה הָעֶשֶׂן מִהַדְּבָר

(1) סוף פרשתנו (כד, יח). (2) ד, ב. (3) בשלח יד, כב. (4) בהבא לקמן - ראה לקו"ש חט"ז ע' 280 ואילך (ממאמר זה).
 (5) פרשתנו שם, יז. (6) יתרו יט, יח. (7) ראה רד"ה והר סיני עשן כולו תש"א (סה"מ תש"א ע' 125). תש"ח (סה"מ תש"ח
 ע' 208). ועוד. (8) בדר"ה הנ"ל תש"ח. (9) ולהעיר מדר"ה והר סיני עשן כולו תרס"ב (סה"מ תרס"ב ע' שטז). (10) ראה גם
 אלושיך פ' יתרו שם. וראה לקו"ש חט"ז ע' 224 הערה 9. (11) ראה לקו"ת אחרי כה, ג. ובכ"מ. (12) סד"ה הנ"ל תש"ח (ע'
 216).